سرمقاله

ایران و کریدور زنگزور

ادامه از صفحه ۱
... که دسترسی به ماورای قفقاز و کشورهای آن سوی خزر را تسهیل کرده و به حاکمیت ۱۰۰ ساله روس‌ها بر این مناطق پایان خواهد داد.

اکنون ما مانده‌ایم و طرف‌های متعدد این موضوع:
- یک طرف یک کشور قدرتمند و زیاده‌خواه، دو کشور مطیع، روسیه مسلوب‌الاختیار و کشورهای ساکت تماشاچی.
- و طرف دیگر ایران، تنها در عرصه بین‌الملل، دارای پرونده‌های متعدد بین‌المللی.

چه می‌توان کرد؟
در کنوانسیون‌های بین‌المللی تغییرات مرزهای بین‌المللی پذیرفته نیست. لیکن تغییرات داخل یک کشور مستقیما منافع و دسترسی‌های قانونی کشور ثالثی را هدف قرار داده و آن را قطع کرده است. هرچند چنین موردی به‌صراحت در قوانین بین‌الملل وجود ندارد. لیکن ایران با ادعای نیاز به مسیر تجاری مبادلات صلح‌آمیز، شاید بتواند برخی کشورهای بی‌طرف را به سوی خود جلب کرده و افکار عمومی جهان را به این ظلم به آینده ایران بیشتر آگاه سازد.
تشکیل کارگروه حقوقی- دیپلماتیک و دعوت از استادان حقوق بین‌الملل، وکلای بین‌المللی و دیپلمات‌های باتجربه ایرانی برای تدوین پرونده حقوقی (شامل استدلال بر نقض حق دسترسی، تفسیر بندهای بیانیه‌های سه‌جانبه و مفاد حقوق عرفی و معاهداتی) ضروری است.
اجازه عبور به چنین کریدوری از حق حاکمیت ارمنستان بر سرزمین خود سرچشمه گرفته است؛ لیکن حتما این امکان وجود دارد که در چند نقطه از این مسیر، از طریق «پل‌های روگذر یا مسیرهای زیرگذر» از این کریدور، دسترسی حداقلی برای ارتباط زمینی ایران و ارمنستان محفوظ بماند.
موضوع دسترسی‌های زیرگذر و روگذر ایران بر فراز یا از زیر این کریدور می‌تواند یکی از خواسته‌های ایران در مذاکرات با آمریکا باشد. مطالبه «گذرگاه‌های روگذر/زیرگذر» به‌عنوان شرط موافقت در مذاکرات با طرف‌های ذی‌ربط (آمریکا/آذربایجان/ارمنستان) برای ایجاد چند نقطه عبوری برای حفظ اتصال مستقیم ارمنستان - ایران، مطالبه مشروعی است.

مواضع کشورهای درگیر در این ماجرا برای چنین درخواستی چنین برآورد می‌شود:
- ارمنستان به احتمال زیاد کاملا موافق دسترسی ایران به موضوع خواهد بود؛ چون علاوه بر حفظ ارتباط زمینی با ایران، از حق ترانزیت کالاهای ایرانی همچنان برخوردار خواهد شد.
- موضع ترامپ بستگی زیادی به روابط با ایران و چگونگی مطرح ساختن این درخواست از سوی ایران دارد. نکته مهم آن است که می‌توان به ترامپ یادآوری کرد که پیمان صلحش نباید و نمی‌تواند به ضرر هنگفت کشور ثالثی باشد و ممکن است چنین ادعایی جایزه نوبل صلح او را به خطر اندازد!
- جمهوری آذربایجان و ترکیه احتمالا مخالف هستند لیکن مخالفت خود را چندان علنی نخواهند کرد.
- روسیه دارای منافع زیادی برای حفظ این راه برای ایران است، لیکن بستگی به معاملات پوتین با ترامپ بر سر اوکراین دارد.

موارد دیگری که باید مورد توجه و اقدام قرار گیرد:
- طرح دیپلماسی چندجانبه: رایزنی با ارمنستان و صدور بیانیه مشترک و درخواست همکاری مشترک تا موضوع از حالت دوطرفه خارج و جنبه بین‌المللی پیدا کرده و فشار سیاسی بر طرف‌های ثالث را افزایش دهد. احتمالا کشور گرجستان نیز به‌دلیل منافع ترانزیتی کالاهای ایرانی بتواند به این جمع ملحق شود.
- به‌کارگیری دیپلماسی نرم و بدون هیاهو و شعار با تکیه بر موازین بین‌المللی و روابط دوستانه و تجاری بین کشورها.
- فعال‌سازی دیپلماسی عمومی: تهیه گزارشی مستند و خلاصه شده به زبان انگلیسی و ارسال به نهادهای بین‌المللی، رسانه‌های بین‌المللی و مراکز پژوهشی بی‌طرف تا افکار عمومی جهانی را حساس کند.
- اعتراض ارامنه ایران به قطع راه‌های دسترسی آسان زمینی به کشور ارمنستان برای دیدار اقوام و احتمالا اعتراض شهروندان ارمنستانی به این موضوع.

لطفعلی بخشی
استاد بازنشسته اقتصاد
alborz.payam@gmail.com

خبر البرز

رئیس ستاد انتخابات البرز منصوب شد

با صدور احکام جدید از سوی استاندار البرز، قدرت‌اله سیف، معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استانداری، با حفظ سمت به عنوان رئیس ستاد انتخابات استان منصوب شد. همچنین رؤسای کمیته‌های تخصصی این ستاد برای ارتقای هماهنگی، انسجام‌بخشی و آمادگی هر چه بیشتر در برگزاری انتخابات پیش‌رو معرفی شدند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از اداره‌کل روابط عمومی و امور بین‌الملل استانداری البرز، مجتبی عبداللهی استاندار البرز، طی احکامی جداگانه رئیس ستاد انتخابات استان و اعضای کمیته‌های تخصصی را منصوب کرد. این احکام در راستای ارتقای هماهنگی، انسجام‌بخشی و آمادگی هر چه بیشتر برای برگزاری انتخابات پیش‌رو صادر شده است.

بر اساس احکام صادره:
قدرت‌اله سیف، معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی، به عنوان رئیس ستاد انتخابات استان البرز
مریم اسماعیلی‌فرد، مدیر کل دفتر امور سیاسی، انتخابات و تقسیمات کشوری، به عنوان دبیر ستاد و رئیس کمیته ستاد انتخابات
مهدی فراهانی، معاون توسعه مدیریت و منابع، به عنوان رئیس کمیته مالی و پشتیبانی
سید اکبر حسینی موخر، مدیر کل دفتر مدیریت عملکرد، بازرسی، امور حقوقی و ارتباطات مردمی، به عنوان رئیس کمیته حقوقی ستاد انتخابات استان
مصطفی پوریانی، مدیر فناوری اطلاعات، امنیت فضای مجازی و شبکه دولت، به عنوان رئیس کمیته فناوری اطلاعات ستاد انتخابات
یوسف سورنی، مدیر کل حراست، به عنوان رئیس کمیته حراست و استعلامات
محمدرضا جهانشاهلو، معاون اداره کل روابط عمومی و امور بین‌الملل، به عنوان رئیس کمیته اطلاع‌رسانی ستاد انتخابات
عباس فتح‌اللهی، مدیر کل ثبت احوال، به عنوان عضو ستاد انتخابات
گفتنی است ستاد انتخابات استان البرز با بهره‌گیری از ظرفیت‌های تخصصی و مدیریتی اعضای خود، آمادگی کامل برای اجرای دقیق و قانونی فرآیندهای انتخاباتی در چارچوب سیاست‌های وزارت کشور را دارد.

بقایی تأکید کرد
هیچ اعتمادی به آمریکا نداریم

پیام آشنا - اسماعیل بقائی، سخنگوی وزارت امور خارجه، در نشست خبری روز دوشنبه ۲۰ مردادماه با ادای احترام به دیپلمات‌های ایرانی که در تعرض به سرکنسولگری ایران در مزار شریف به شهادت رسیدند، آغاز کرد و یاد آن شهیدان را گرامی داشت. وی همچنین همزمانی این یادآوری را با حوادث تلخ غزه و فلسطین اشغالی قابل تأمل دانست و حمله به خبرنگاران و رسانه‌ها را به عنوان جنایتی جنگی محکوم کرد. به گفته وی، طی دو سال گذشته حداقل ۲۴۰ خبرنگار، تصویربردار و فعال رسانه‌ای در جریان بحران فلسطین جان خود را از دست داده‌اند.

حق ذاتی دفاع لبنان از سرزمین و ملت خود
بقائی در پاسخ به سوال ایرنا درباره موضع ایران نسبت به موضوع سلاح مقاومت در لبنان و ادعای دخالت ایران در امور داخلی لبنان، گفت که موضع ایران کاملاً ثابت است و بر حمایت از استقلال، تمامیت و یکپارچگی سرزمینی لبنان تأکید دارد. ایران بر حق لبنان برای دفاع از خود در برابر تجاوزات رژیم صهیونیستی تأکید می‌کند و معتقد است تجهیز کشورها به توان دفاعی لازم، تنها راه مهار رژیم صهیونیستی است. وی افزود: «حق دفاع و مقاومت لبنان یک حق ذاتی و قانونی است که هیچ کشوری نمی‌تواند آن را نفی کند.» همچنین بر این نکته تأکید شد که تصمیم‌گیری درباره مسایل دفاعی لبنان باید در چارچوب قوانین و اراده مردم لبنان صورت گیرد.

روابط ایران با ارمنستان و جمهوری آذربایجان
سخنگوی وزارت امور خارجه درباره انتشار متن تفاهم «کریدور زنگزور» که اخیراً توسط یک رسانه فرانسوی منتشر شد، گفت: ایران روابط خوبی با هر دو کشور همسایه ارمنستان و جمهوری آذربایجان دارد و همواره در تماس نزدیک با این دو کشور بوده است. وی گفت که رایزنی‌های سطح بالا بین مقام‌های ایران و ارمنستان در جریان است و این توافق صلح می‌تواند نقطه عطفی برای تثبیت ثبات در منطقه قفقاز جنوبی باشد. به گفته بقائی، ایران همواره از توسعه مسیرهای ارتباطی منطقه‌ای حمایت کرده اما تأکید دارد که این اقدامات نباید حقوق بین‌الملل، حاکمیت ملی و مرزهای بین‌المللی را نقض کند.

مذاکرات ایران با کشورهای اروپایی همچنان در جریان است
بقائی در پاسخ به پرسشی درباره روند مذاکرات هسته‌ای با کشورهای اروپایی گفت: مذاکرات متوقف نشده و پس از نشست استانبول توافق شده که گفتگوها ادامه یابد، اما زمان و مکان نشست بعدی هنوز تعیین نشده است. وی تأکید کرد که این وقفه به معنای توقف مذاکرات نیست و طرف‌ها همچنان در ارتباط هستند.

عضویت رسمی ایران در کنوانسیون پالرمو
بقائی درباره موضوع FATF گفت که وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول اصلی این پرونده است و وزارت امور خارجه بخشی از کار را انجام می‌دهد. وی همچنین به عضویت رسمی ایران در «کنوانسیون مقابله با جرایم سازمان‌یافته فراملی» موسوم به پالرمو اشاره کرد که از تاریخ ۱۵ مردادماه نهایی شده و سند آن نزد دبیر کل سازمان ملل متحد تودیع شده است.
بقائی همچنین درباره سفر معاون وزیر امور خارجه ارمنستان به تهران گفت که ایران به طور مستمر با ارمنستان و جمهوری آذربایجان در تماس است و در تحولات قفقاز جنوبی نقش فعال دارد. وی تأکید کرد که ارمنستان از هر اقدامی که برای ایران نگران‌کننده باشد خودداری می‌کند و ایران نگرانی‌های خود را در مذاکرات مطرح خواهد کرد. بقائی با اشاره به کوتاه بودن مرز ایران با ارمنستان (حدود ۴۰ کیلومتر) و امنیت بالای این مرز، گفت که ایران توسعه مسیرهای ارتباطی منطقه‌ای را به شرط رعایت حقوق بین‌الملل و حفظ حاکمیت کشورها حمایت می‌کند.

رد ادعای میزبانی نروژ برای دور بعدی مذاکرات ایران و آمریکا
سخنگوی وزارت امور خارجه با رد ادعای میزبانی نروژ برای دور بعدی مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا گفت که این موضوع صحت ندارد. وی درباره ادعای وزیر خارجه آمریکا مبنی بر اینکه حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران برای جلوگیری از جنگ منطقه‌ای بوده، این ادعا را «مضحک» خواند و تأکید کرد که این اقدام، تجاوز به حاکمیت ملی ایران است که هیچ توجیهی ندارد.

بی‌اعتمادی کامل جمهوری اسلامی به آمریکا
بقائی در بخش دیگری از سخنانش درباره روابط ایران و آمریکا گفت که ایران هیچ اعتمادی به آمریکا ندارد و حتی در زمان مذاکرات هم به این کشور اعتماد نداشته است. وی افزود که مشارکت آمریکا در حمله نظامی به ایران در میانه مذاکرات، جای هیچ اعتمادی حتی در سطح صفر باقی نگذاشته است. بقائی تصریح کرد که آنچه تضمین‌کننده استقلال و تمامیت ایران است، توانمندی‌های داخلی، به‌ویژه توان دفاعی و دیپلماسی فعال کشور است.

روابط ایران و مصر؛ نقش مصر در اجماع منطقه‌ای علیه تجاوز نظامی به ایران
بقائی درباره روابط دوجانبه ایران و مصر گفت که تماس‌های مستمر و نزدیکی در یک سال اخیر بین دو کشور وجود داشته و مصر نقش مهمی در ایجاد اجماع منطقه‌ای علیه تجاوز نظامی رژیم صهیونیستی به ایران ایفا کرده است. وی افزود که هرچند تفاهمات لازم برای احیای روابط متعارف دیپلماتیک به دست آمده، اما تصمیم نهایی بر عهده دو طرف است و فعلاً دفترهای حفاظت منافع فعال هستند.

ادامه گفت‌وگوها با آمریکا از طریق واسطه‌ها
در خصوص گفت‌وگوهای ایران و آمریکا، بقائی گفت که گفتگوها از طریق واسطه‌ها ادامه دارد اما تاکنون هیچ تصمیمی برای مذاکرات مستقیم گرفته نشده است.

موضع ایران درباره مکانیسم ماشه و فشارهای اروپایی
بقائی درباره احتمال فعالسازی مکانیسم بازگشت خودکار تحریم‌ها (موسوم به ماشه) توسط اروپا گفت که این اقدام نشانه عدم تمایل سه کشور اروپایی به ایفای نقش سازنده در مذاکرات است و تأکید کرد که اروپا باید رویکرد خود را بازبینی کند. وی هشدار داد که استفاده از این مکانیسم به عنوان ابزار فشار فقط باعث حاشیه‌نشینی بیشتر اروپا خواهد شد. سخنگوی وزارت امور خارجه در پایان درباره روند مذاکرات هسته‌ای تأکید کرد که وزارت امور خارجه متولی اصلی مذاکرات است و این روند با هماهنگی شورای عالی امنیت ملی انجام می‌شود. وی با اشاره به حضور دکتر لاریجانی در شورای عالی امنیت ملی اظهار امیدواری کرد که دیپلماسی ایران در همه زمینه‌ها همچنان فعال و مؤثر باشد.

پیام آشنا گزارش می دهد
فشار جهانی بر اسرائیل؛ دیپلماسی جهانی در تلاش برای پایان بحران

اختصاصی پیام آشنا- شورای امنیت سازمان ملل متحد در نشست اضطراری خود که شامگاه یکشنبه برگزار شد، تصمیم رژیم صهیونیستی برای تصرف باریکه غزه را محکوم کرد و نسبت به پیامدهای فاجعه‌بار انسانی این اقدام هشدار داد. این نشست که با حضور نمایندگان کشورهای مختلف و با محوریت بررسی طرح نظامی اسرائیل و پیامدهای آن برگزار شد، بدون صدور بیانیه رسمی اما با تأکید بر ضرورت توقف فوری عملیات نظامی و برقراری آتش‌بس دائم خاتمه یافت.

مخالفت و هشدارهای نمایندگان جهانی
نماینده چین در سازمان ملل، فو کونگ، ضمن مخالفت قاطع با اشغال غزه، تأکید کرد که این منطقه بخشی جدایی‌ناپذیر از سرزمین فلسطین است و تغییر ساختار جمعیتی و جغرافیایی آن باید با قاطعیت رد شود. وی از توهم برتری نظامی اسرائیل انتقاد کرد و تنها راه نجات جان‌ها و تضمین آزادی اسرا را آتش‌بس فوری دانست.
فرانسه نیز، از طریق معاون نمایندگی خود، جای دارمادهیکاری، طرح اسرائیل برای گسترش عملیات نظامی و تصرف غزه را نقض فاحش حقوق بین‌الملل با پیامدهای انسانی شدید توصیف کرد و خواستار پایبندی رژیم صهیونیستی به قوانین بین‌الملل، حفاظت از غیرنظامیان و بازگشایی فوری گذرگاه‌های کمک‌رسانی شد.
انگلیس نیز، به نمایندگی از طریق جیمز کاریوکی، این تصمیم اسرائیل را اشتباه خواند و نسبت به افزایش آوارگی نزدیک به یک میلیون فلسطینی هشدار داد. روسیه با انتقاد از تعویق نشست اضطراری و تصمیم کابینه امنیتی اسرائیل، این اقدام را نقض قوانین بین‌المللی و دستورات دیوان لاهه خواند و خواستار توقف آن شد. نماینده روسیه تأکید کرد که این تصمیم پیامدهای فاجعه‌آمیزی برای غیرنظامیان خواهد داشت و به تشدید بحران انسانی دامن می‌زند.

موضع جنجالی آمریکا و حمایت کامل از اسرائیل
برخلاف دیدگاه اکثر اعضای شورای امنیت، سرپرست نمایندگی آمریکا، دوروتی شیا، بر حمایت کامل واشنگتن از اسرائیل تأکید کرد و حماس را مسئول ادامه جنگ و رد پیشنهادات آتش‌بس معرفی کرد. این موضع آمریکا با واکنش شدید دیگر کشورها و نمایندگان روبرو شد و به‌عنوان عاملی مخرب در روند دیپلماتیک شناخته شد.

وضعیت انسانی در غزه؛ بحران و قحطی
مسئولان سازمان ملل و نهادهای بشردوستانه هشدار دادند که وضعیت انسانی در غزه به نقطه بحران قطعی رسیده است. رامش راجاسینگهام، مدیر بخش هماهنگی سازمان ملل، قحطی در این منطقه را واقعیتی محض دانست و از فروپاشی سیستم درمانی و کمبود شدید منابع اولیه خبر داد.
طرح اسرائیل برای تخلیه حدود ۸۰۰ هزار غیرنظامی از شهر غزه و سپس اشغال کامل این منطقه، نگرانی‌ها را از وقوع یک فاجعه انسانی بزرگ به شدت افزایش داده است.

ترور خبرنگاران الجزیره؛ حمله‌ای به صدای حقیقت
در ادامه خشونت‌ها، حمله هوایی اسرائیل به چادر خبرنگاران شبکه الجزیره در نزدیکی بیمارستان الشفاء منجر به شهادت چند خبرنگار این شبکه شد. الجزیره این اقدام را تلاشی آشکار برای خاموش کردن صدای حقیقت و آزادی مطبوعات دانسته و از جامعه جهانی خواست این جنایات را محکوم کند.

گسترش مرزهای نظامی اسرائیل پس از ۷ اکتبر
تصاویر ماهواره‌ای و تحلیل‌های رسانه‌های غربی نشان می‌دهد که اسرائیل پس از آغاز جنگ، با هدف افزایش امنیت و ایجاد مناطق حائل، مرزهای خود را به طور قابل توجهی در نوار غزه، لبنان و سوریه گسترش داده است. این اقدامات شامل ایجاد پایگاه‌های نظامی متعدد، استحکامات و گذرگاه‌های کنترل جدید بوده که نگرانی‌هایی درباره نقض حاکمیت کشورهای همسایه و افزایش تنش‌های منطقه‌ای ایجاد کرده است.
تصمیم اسرائیل برای تصرف کامل غزه نه تنها واکنش‌های شدید شورای امنیت و اکثریت جامعه بین‌المللی را به دنبال داشته، بلکه بحران انسانی در این منطقه را به سطوح بی‌سابقه‌ای رسانده است. حمایت یک‌جانبه آمریکا از این اقدام و تشدید عملیات نظامی، روند حل و فصل مسالمت‌آمیز و راهکار دو دولتی را به شدت تحت تأثیر قرار داده است.
تنها راه کاهش رنج‌های انسانی و پایان دادن به خشونت‌ها، توقف فوری و دائمی عملیات نظامی و بازگشت به میز مذاکره با محوریت احترام به حقوق بین‌الملل و تضمین آزادی و امنیت مردم فلسطین است.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مطرح کرد:
تصویب پالرمو گامی مؤثر در تسهیل جذب سرمایه گذاری

رئیس کمیسیون ویژه حمایت از تولید مجلس شورای اسلامی عضویت ایران در کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته (پالرمو) را گامی موثر در مراودات بین المللی ایران دانست و گفت: مذاکرات با گروه ویژه اقدام مالی باید با جدیت ادامه یابد تا بتوانیم از لیست سیاه FATF خارج شویم

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا، جعفر قادری با اشاره به تصویب کنوانسیون پالرمو و دعوت رسمی ایران به مذاکرات FATF گفت: خروج از لیست سیاه FATF می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد ایران داشته باشد و حداقل اینکه دیگر بهانه‌ای برای طرف‌های مقابل برای سخت گیری در مراودات مالی باقی نمی‌گذارد.
این نماینده مجلس تصویب کنوانسیون پالرمو در مجمع تشخیص مصلحت نظام را گام مهمی برای رفع بهانه‌ها و ایجاد اعتماد میان طرف‌های مقابل دانست و افزود: این اعتماد می‌تواند زمینه‌ساز همکاری‌ها و کمک بیشتر شود.
قادری با اشاره به دعوت رسمی از ایران برای انجام مذاکرات FATF آن را بسیار مثبت ارزیابی کرد و گفت: مذاکرات باید با جدیت ادامه یابد تا بتوانیم از لیست سیاه خارج شویم یا حداقل وارد لیست خاکستری شویم که این مسئله تأثیر مثبت قابل توجهی بر اقتصاد کشور خواهد داشت.
وی تأکید کرد: خروج از این وضعیت می‌تواند به جذب سرمایه و کاهش موانع در این حوزه کمک کند و به وزارت اقتصاد امکان دهد در جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی موفق‌تر عمل کند و جایگاه کشور در عرصه اقتصادی ارتقا یابد.
قادری گفت: از این رو لازم است تمام ظرفیت‌های موجود به بهترین شکل مورد استفاده قرار گیرد تا فرصت‌های اقتصادی کشور به حداکثر برسد و زمینه توسعه و پیشرفت اقتصادی فراهم شود.
تصویب الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته که سال‌ها در کشمکش‌های سیاسی معطل مانده بود، اکنون درهای جدیدی به روی اقتصاد ایران گشوده است؛ فتح بابی که با چراغ سبز بازارهای مالی همراه شده و امید می رود با تصویب آخرین لایحه مربوط به عضویت ایران در گروه ویژه اقدام مالی یعنی «سی اف تی» گشایش های جدیدی برای فعالان اقتصادی رخ دهد.
تصمیم نظام برای عضویت ایران در کنوانسیون پالرمو، نه تنها به عنوان یک تحول حقوقی، بلکه به‌عنوان یک سیگنال قدرتمند به بازارهای داخلی و خارجی عمل کرد. بازارهای مالی بلافاصله با کاهش نرخ دلار و تتر واکنش نشان دادند و در سطح بین‌المللی، گروه ویژه اقدام مالی (FATF) پس از ۶ سال بار دیگر از ایران برای گفت‌وگوی حضوری دعوت کرد.

یادداشت

عوامل ساختاری نفوذ

تحلیل عوامل ساختاری نفوذ از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این میان، تحلیل فعالیت‌های اقتصادی دستگاه‌های امنیتی به‌مثابه ساختاری نفوذپذیر مهم‌تر است. دستگاه‌های امنیتی همه کشورها از «شرکت‌های پوششی» (shell company) برای جاسوسی در راستای منافع ملی خود بهره‌برداری می‌کنند، اما همزمان از سوی کشورهای متبوع از «فعالیت واقعی اقتصادی» منع می‌شوند و فعالیت‌های پوششی آنها مشمول مقررات سختگیرانه‌ای است؛ یعنی از «ورود ساختاری» نیروهای امنیتی-نظامی به اقتصاد جلوگیری می‌کنند
به همین دلیل است که مثلا در فرانسه قانون اطلاعات (Loi sur le renseignement de ۲۰۱۵)، اختیارات دستگاه‌های اطلاعاتی فرانسه را مشخص کرده و چارچوبی برای نظارت بر آنها فراهم می‌کند. از جمله: چارچوب قانونی و بودجه‌ای، نظارت پارلمانی و قضائی، کمیته نظارت پارلمانی بر امور اطلاعاتی، کنترل‌های قضائی و اداری، بررسی قراردادها و خریدها توسط نهادهای نظارتی مانند دیوان محاسبات (Cour des comptes) و... چنین قوانینی در اتحادیه اروپا، آلمان و آمریکا نیز وجود دارد که شرح آن از حوصله این نوشتار خارج است. جان سخن آنکه، ایجاد شرکت پوششی اقتصادی باید صرفا برای اهداف عملیاتی و امنیتی توجیه شود و نه اینکه وارد فعالیت واقعی اقتصادی شوند. در کشورهای سرمایه‌سالار، حوزه قدرت سرمایه به گونه‌ای است که عملا دستگاه‌های امنیتی امکان ورود به حوزه کسب‌وکار را نمی‌یابند. ساختار نظام سرمایه‌داری مبتنی بر رقابت آزاد، نوآوری و کارآفرینی سرمایه‌داران است که گروه‌های امنیتی را از بازیگری ساختاری در اقتصاد باز می‌دارد. در مجموع محدودیت فعالیت‌های اقتصادی سازمان‌های امنیتی در این کشورها دلایل دیگری نیز دارد:
۱- با ورود به فعالیت اقتصادی واقعی سازمان دچار عارضه «متعلق دوگانه» می‌شود.
محاسبات سود و زیان اقتصادی با محاسبات امنیتی تداخل می‌یابد و هاضمه فکری دستگاه امنیتی را با اختلال مواجه می‌کند. تحلیل امنیتی با متدولوژی سود و زیان اقتصادی در هم می‌آمیزد و دستگاه امنیتی با «پلی‌ازیسم» و دوگانگی مرجعیت فکری مواجه می‌شود. دو متعلق متفاوت -و اغلب متضاد- در یک فرد یا سازمان اطلاعاتی شکل می‌گیرد. تناقض، پیکان دهر می‌سازد و «شکست شناختی» را رقم می‌زند. این مشکل آن‌گاه دوچندان می‌شود که دستگاه کارشناسی اقتصادی نیز دچار همین مرجعیت دوگانه می‌شود. دقت کنید که پلورالیسم سازمان امنیتی بیشتر به تنوع روش تحلیل امنیتی در درون سازمان و در جامعه اطلاعاتی اشاره دارد. در حالی که پلی‌ازیسم بر «متعلق» دوگانه و اختلال «دو-مرکزی» در ذهن انسان یا سازمان دلالت دارد. سازمان، همچون کارمندی با دو ارباب می‌شود؛ یکی ارباب امنیتی و دیگری ارباب کسب‌وکاری. از همین روست که مثلا دستگاه امنیتی -در تحلیلی خوش‌بینانه- وسوسه می‌شود که گاه از اخلالگران اقتصادی برای منافع ملی بهره‌برداری کند غافل از اینکه «در دهان خفته‌ای رفته است مار». هم نظام اقتصادی را بر هم می‌زند، هم فعالیت‌های اقتصادی را دچار اعوجاج می‌کند و هم خود با خطر بدنامی مواجه می‌شود.
۲- ورود دستگاه‌های امنیتی به «فعالیت واقعی» اقتصادی (و نه فعالیت پوششی) سوی دیگری دارد که کمتر به آن پرداخته شده است: اختلاط با نیروی انسانی بازار آزاد. حفره‌ای بزرگ باز می‌شود تا نیروی انسانی سازمان با نیروی انسانی آلوده در فضای باز اقتصادی ارتباط یابند. این اختلاط سبب می‌شود که شرکت‌های پوششی نیروهای بیگانه با سادگی بیشتری به دستگاه امنیتی نفوذ کنند؛ چون این دستگاه عملا دیگر «نیروی انسانی دوگانه» امنیتی- اقتصادی دارد. این اختلال، گسست‌هایی در سازمان پدید می‌آورد؛ همچون زمینی که دچار فرونشست شده و شکاف برداشته است؛ هر جنبنده‌ای از مار و افعی از آن بیرون می‌آید.
۳- آسیب مهم‌تر، تخلیه دستگاه امنیتی از نیروی انسانی ماهر و تولید غبطه و حسادت در میان آن دسته از نیروهایی است که در بخش‌های غیراقتصادی سازمان فعالیت دارند. این «شعله شوخ» آتش‌ها بر می‌افروزد، شیرازه دل سازمان را پاره پاره می‌کند و به تخلیه فیزیکی و معنایی نیروی انسانی آن می‌انجامد. در کشورهای دیگر، سیاست‌گذار تدابیر مفیدی برای حفظ منابع انسانی امنیتی در نظر گرفته است از جمله بازنشستگی دیرهنگام، امکانات و خانه‌های سازمانی طولانی‌مدت و بلکه مادام‌العمر و...؛ یعنی ثبات زندگی اقتصادی و حتی سیاسی مأموران امنیتی را تضمین می‌کند تا سازمان دچار تخلیه منابع انسانی نشود.
۴- شرکت‌های پوششی فاقد زیرساخت‌های تخصصی و مهارتی لازم برای فعالیت واقعی اقتصادی هستند. در بیش، به‌عنوان واسطه برای انتقال پول یا دارایی عمل می‌کنند یا در فعالیت‌های دلالی وارد می‌شوند. اگر وارد فعالیت‌های واقعی اقتصادی شوند، برای رفع نقیصه زیرساختی خود به سراغ شرکت‌هایی در بازار آزاد می‌روند که دارای چنین زیرساخت‌هایی هستند.
اما، شرکت‌های معتبر از همکاری با آنان خودداری می‌کنند. از این رو صرفا افراد و شرکت‌هایی به این همکاری «پا می‌دهند» که آلوده رانت و فسادند. نزدیکی با آنان چون بوسه بر پیشانی مار است. اینان همه را به بوی خود می‌آلایند: «پوشیده گر به زلف کنی روی خویش را / آخر چسان نهفته کنی بوی خویش را؟!»
کیومرث اشتریان

خبرسراسری

عارف: اقتصاد دانش بنیان نباید در گیر نظام بروکراتیک شود

معاون اول رئیس جمهور گفت: اقتصاد دانش‌بنیان نباید درگیر نظام بروکراتیک شود چرا که با توجه به شرایط کشور حضور مؤثر و فعال در فضای فناوری‌های نوین و دیجیتال یک الزام است.

به گزارش پیام آشنا، محمدرضا عارف در هجدهمین جلسه شورای عالی راهبری برنامه هفتم پیشرفت که رؤسای سازمان برنامه و بودجه و اداری و استخدامی، معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری، سخنگوی دولت، دبیر هیأت دولت، وزرای فرهنگ و ارشاد اسلامی و دادگستری و مسئولان دستگاه‌های مرتبط حضور داشتند با اشاره به ظرفیت‌های بالای کشور در زمینه شرکت‌های دانش‌بنیان و جوانان نخبه و تحصیل‌کرده تاکید کرد: بخش فناوری کشور به ویژه معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان نباید درگیر نظام بروکراتیک و روندهای آئین‌نامه نویسی شود چرا که با توجه به شرایط کشور حضور مؤثر و فعال در فضای فناوری‌های نوین و دیجیتال یک الزام است.
عارف تصریح کرد: صرفاً به دنبال برنامه‌ریزی و سیاستگذاری بخشی در حوزه علم و فناوری نیستیم بلکه معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری و با همکاری دستگاه‌های مختلف سیاستگذاری کلان برای کل کشور و متناسب با ظرفیت بخش‌های مختلف تدوین کند و باید با یک حرکت جهشی، عقب افتادگی سال‌های اخیر در حوزه فناوری نسبت به سایر کشورهای دنیا و همچنین هدف‌گذاری‌های فناورانه سند چشم‌انداز بیست ساله را جبران کنیم.
معاون اول رئیس‌جمهور همچنین بر ضرورت بازنویسی قوانین و مقررات فضای دیجیتال، فناوری و مجازی و دوری از برخوردها و رویکردهای سنتی و کلاسیک با فعالانه این حوزه تاکید کرد.